

HRVATSKI *glasnik*

Godina XIX, broj 2

8. siječnja 2009.

cijena 100 Ft

Sisački božićni dar za Gornji Četar

Foto: Timea Horvat

Komentar

Povratak u budućnost

Na kraju svake stare i nove godine osvrćemo se na ono što smo ostvarili, ali jednako tako i na ono u čemu nismo uspjeli, kako bismo zacrtali planove za budućnost, za novu godinu. Tako je to u životu svake zajednice, pa i naše hrvatske zajednice u Mađarskoj, ali i svih naših mjesnih, vjerskih i svih drugih zajednica.

Posljednjega dana u godini, na Silvestrovo, župna se zajednica u Santovu, i hrvatska i mađarska, okuplja na zajedničkoj misi zahvalnici kako je to već više nego stogodišnja tradicija, na kojoj se župnik osvrće na proteklu godinu, kao i na planove za budućnost, a dio toga je izvješće o duhovnom životu i financijama te statistika.

Uza sve lijepo i ostvareno, uza sve planove, ne možemo se oteti dojmu upravo posljednjega, statistike. Posljednjih desetljeća ona je u Santovu, kao i u mnogim drugim našim naseljima, u najmanju ruku sumorna, ako ne i crna. Jer što drugo reći na podatke da je lani u Santovu bilo 37 pogreba i samo osam krštenja, od toga čak 16 preminulih Hrvata, a samo jedno krštenje.

U naše vrime je bila puna crkva – kažu stariji naraštaji, prisjećajući se nekada znatno brojnije i jače hrvatske zajednice, koja je popunjavala klupe velike župne crkve. Doista, tako je bilo, ali bilo pa prošlo. Kako će biti iduće, idućih godina, hoće li biti bolje ili još poraznije, i kako poraditi da se zaustavi ili barem ublaži prirodno odnarođivanje, nestanak, utapanje, gubljenje?

Nije lako naći odgovor, a možda ga i ne trebamo tražiti. Važnija je vjera u bolju budućnost. Umjesto osvrtnja na prošlost, umjesto povratka u prošlost, potreban nam je povratak u budućnost. Jednostavno da znamo što želimo, i što ćemo ostvariti. Moramo ustrajati u tome što smo započeli, tražiti nove mogućnosti, odgovarati na izazove vremena. Bez toga bit ćemo i ostati izgubljeni, bez nade, vjere i budućnosti.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Na svojoj prosinačkoj Skupštini Hrvatska državna samouprava raspravljala je i o prijedlogu koju je Skupštini podnio Odbor za odgoj i obrazovanje o stipendiranju učenika srednjih škola. Naime, kako u prijedlogu stoji, Odbor za odgoj i obrazovanje razmotrio je potrebe i mogućnosti možebitnog stipendiranja hrvatskih srednjoškolaca i kao prvo postavio pitanje svrhe stipendije, čemu bi ona služila, tko je prima? Zaključio je kako glede

svih srednjoškolaca i troškova školovanja nema bitnih razlika u troškovima kod pohađanja mađarske ili hrvatske gimnazije. Štoviše, u zadnje vrijeme udžbenici na hrvatskome jeziku dobivaju se besplatno. Učenici (ili njihovi roditelji) biraju obično srednje škole iz neposredne okolice ili po specifičnosti i dalje.

Stoga je Odbor ustanovio da kod hrvatskih gimnazija u Mađarskoj, baš zbog geografskih okolnosti, učenici i njihovi roditelji izloženi su znatno većim materijalnim izdacima u putnim troškovima, zbog kojih je vrijedno raspravljati o mogućem stipendiranju gimnazijalaca. Odbor smatra da je udaljenost do 75 km ona s koje veliki broj učenika putuje svakodnevno ili su i inače smješteni u učeničkim domovima, stoga predlaže da učenike koji biraju hrvatsku gimnaziju, u vlastitoj ovlasti, po svojim mogućnostima pomažu ili stipendiraju mjesne hrvatske samouprave. Za učenike koji hrvatske gimnazije pohađaju putujući s većih udaljenosti, a vjerojatno su smješteni u učeničkome domu, neka se razmotri mogućnost dodjele stipendije ako je dijete uključeno u rad hrvatske kulturne udruge ili hrvatske organizacije te raspolaže potporom mjesne hrvatske samouprave.

Odbor predlaže da se učeniku dodijeli stipendija u iznosu koji pokriva mjesečno dva

putovanja između škole i mjesta stanovanja. Po nekim procjenama to bi značilo oko 4.000 Ft mjesečno, godišnje ukupno 40.000 Ft, računajući 70 učenika (u Pečuhu bi imalo pravo oko 45 osoba) to iznosi 2.800.000 Ft godišnje, kojim bi iznosom HDS stipendirao učenike.

Ako nam je nešto u životu važno, to su, bar za mene, moja (naša) djeca. Koliko i na koji način ćemo ulagati u njih i njihov odgoj, ovisi i naša budućnost, jer

ako dobiju ljubav i pažnju, onda će je znati i pružiti, ako nauče materinski jezik, onda će ga govoriti i koristiti se njime, naučiti svoju djecu da budu dijelovi naše hrvatske obitelji. Stoga je i ovaj prijedlog Odbora izazvao, bar u meni, veselje i podršku. O načinu na koji je on izglasovan čitali ste u našem izvješću, naime izglasovano je da će HDS pomagati učenike s onolikom svotom kojom će mjesna manjinska samouprava podupirati svojeg učenika koji pohađa našu gimnaziju. Što će biti s onom djecom čija mjesna samouprava neće prihvatiti preporuku državne samouprave, ili što će biti s mjesnom manjinskom samoupravom sela Santova koje u našim hrvatskim gimnazijama ima i po dvadesetak učenika? Mislim, ako se prihvaćamo nekoga zadatka, onda je najbolje ako ga i sami prema svojim mogućnostima pokušamo u cijelosti riješiti jer prebacivanje loptice ili dijela loptice, bolje rečeno i odgovornosti, često zastane i ne prijede na drugu stranu terena, a ideja ostane tek mrtvo slovo na papiru. A što je s onim našim gimnazijalcima koji su sposobni i vrijedni, članovi društva, plesači i pjevači koji imaju prosjek iznad 4,5, a stanuju u blizini naših škola na udaljenosti manjoj od 75 kilometra od njih?

bpb

Pogled na učenički dom i zgradu na zemljištu gdje će biti izgrađen novi učenički dom u Santovu

Aktualno

Plan rada Hrvatske državne samouprave za 2009. godinu

U subotu, 20. prosinca, održana je posljednja, šesta, sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave u 2008. godini, na kojoj je jedna od točaka dnevnoga reda bio i plan rada Hrvatske državne samouprave za 2009. godinu.

Kako je istaknuto u pismenom prijedlogu, što je prihvatila Skupština HDS-a, djelovanje je u 2008. godini teklo potpuno u skladu s donesenim odlukama Skupštine, a dodatne poteškoće su proizašle iz toga što su prvi put djelovali kao korisnik proračuna. Stoga se 2009. mora još efikasnije raditi na tome da djelovanje HDS-a bude što uspješnije na sljedećim područjima.

Kada je riječ o ustanovama, među planovima se ističe raspisivanje natječaja za izvođače građevinskih radova santovačke škole, rješavanje prostornih problema izdavačke kuće Croatia prodajom starog i kupnjom novoga prostora, pregled djelovanja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, opširan pregled djelovanja Kulturno-prosvjetnog središta i odmarališta „Zavičaj” u Vlašićima na otoku Pagu, određivanje okvira djelovanja Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj u Prisiki, proširivanje kulturne autonomije preuzimanjem na održavanje Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa u Peču, stvaranje mreže savjetnika po stručnim pitanjima.

Na području kulture i vjerskog života planira se državni Dan Hrvata, a na redu bi bila Podravina; rješavanje problema bogoslužja na hrvatskom jeziku u Pomurskoj regiji gdje nemamo nijednog svećenika; susret hrvatskih svećenika, iako posljednji put nije bilo odaziva; nastavljane niza kulturnih

turneja među regijama; susret crkvenih zborova i državno hodočašće u Santovu; pregovori o pokretanju hrvatske nastave u Kaniži (osnovna škola, gimnazija) te jačanje povezanosti svih hrvatskih mjesnih samouprava sa županijskim samoupravama.

I ove su godine predviđene već tradicionalne priredbe na području školstva, kao što je Croatiada, jezični tabori u Vlašićima i pedagoške radionice.

Aktivnosti na polju mladeži i športa nastaviti će se organiziranjem susreta hrvatske mladeži i malonogometnim, športskim turnirima za djecu i odrasle.

Planom rada predviđeno je pet redovitih sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave.

Podjela Fonda za ustanove za 2009. godinu (51,5 milijuna Ft)

Croatica, neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost 11 milijuna Ft,

Kulturno-prosvjetno središte i odmaralište „Zavičaj” u Vlašićima s posebnom naznakom za financiranje dva jezična tabora 10 milijuna Ft,

Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj 8 milijuna Ft,

Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu 12 milijuna Ft,

Muzej sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj u Prisiki 4,5 milijuna Ft,

Hrvatski klub „August Šenoa” (kao pričuva ako se preuzme) 6 milijuna Ft.

uredništvo

Dan manjina u Parlamentu

Na skupštini Ujedinjenih naroda 18. prosinca 1992. g. usvojena je i proglašena Deklaracija o pravima osoba koja pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama. Povodom toga mađarska je Vlada 1995. g. donijela odluku o tome da će 18. prosinca proglasiti Danom manjina, koji se svake godine svečano obilježava u Budimpešti.

Predsjednik Vlade Ferenc Gyurcsány na svečanosti 18. prosinca 2008. spomenuo je Mađarsku kao višenacionalnu državu, nasljeđe kralja Stjepana, te istaknuo značenje solidarnosti. Izjavio je da se ne može živjeti u zidovima podijeljenoj državi.

Ferenc Gyurcsány *Nagradu za manjine* uručio je u nazočnosti predsjednika države Lászla Sólyoma i predsjednice parlamenta Katalin Szili.

Nagradu su preuzeli:

Attila Balogh, novinar MTI-a za istaknut

rad, **Marietta Boross**, za istraživački rad u krugu bugarske, njemačke i slovačke manjine, **Tibor Farkas**, utemeljitelj Kulturnog saveza Roma u Mađarskoj za djelatnost u popravljajući životnoga standarda Roma, **Hering Istvánné**, načelnica Ratke, za doprinos u očuvanju samobitnosti Nijemaca u naselju, **Mihály Lakatos** za djelatnosti na polju uzdizanja Roma, **Kornél Mundruczó**, filmski i kazališni redatelj, za prikazivanje manjinske opstojnosti, **Nagy Sándorné**, voditeljica dječjeg vrtića u Nyírbátoru, za pedagoški rad na formiranju pogleda, te **Romsko-mađarsko pedagoško društvo „Eötvös József”** za potpomaganje Roma, **Personalna župa Poljaka iz Mađarske** i poljska crkva za doprinos u formiranju zajednice Poljaka, **Plesna skupina „Tessedik”** za njegovanje slovačkih narodnih plesova.

U Baškutu prvo prelo u Bačkoj

Već po dugogodišnjoj tradiciji, otvaranje ovogodišnjeg niza prela i balova u Bačkoj upriličilo će se u subotu, 10. siječnja, Bunjevačkim prelom u Baškutu. Kako nam reče dugogodišnja suorganizatorica bunjevačkih zabava u tome bačvanskom naselju, prelo će se i ove godine održati u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave u mjesnoj dvorani za priredbe, s počekom u 19 sati. Budući da je to prvo prelo, svake se godine odaziva velik broj gostiju i iz okolnih naselja. Zajamčena je dobra zabava budući da će ove godine ugostiti KUD «Tanac» koji će se predstaviti prigodnim kulturnim programom, a za dobro raspoloženje pobrinut će se Orkestar «Orašje» iz Vršende odnosno Mohača. Organizatori svakoga srdačno pozivaju.

PEČUH – Dvije godine pošto su prvi put oduševili pečušku publiku svojim božićnim koncertom, članovi odličnoga Hrvatskog pjevačkog društva „Lipa” iz Osijeka, u prosincu su učinili to isto, izvedbama božićnih i adventskih pjesama u prekrasnoj bazilici Sv. Stjepana. Bilo je to uzvratno gostovanje kod prijateljskoga Mješovitog pjevačkog zbora „Mecsek”. Dogovoreno je da „Lipa” i „Mecsek” za 2010. godinu, kada je Pečuh europski grad kulture, pripreme zajednički glazbeni nacrt. Međusobna gostovanja i suradnja odvija se u sklopu višegodišnjega hrvatsko-mađarskog projekta međunarodne kulturno-turističke suradnje između Osječko-baranjske županije, Baranjske županije te gradova Osijeka i Pečuha.

ŠELJIN – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, u Šeljenu se 7. veljače priređuje tradicionalni Hrvatski bal. Kako je za Hrvatski glasnik izjavio Đuso Dudaš, predsjednik šeljinke Hrvatske samouprave, bal će i ove godine biti održan u Draškovićevu dvorcu, a otvorit će ga svojim nastupom martinački Ženski pjevački zbor Korijeni, a goste će zabavljati sastav Podravka.

ŽELJEZNO – Hrvatsko štamparsko društvo je izdalo knjigu „Ispunjen ljubavom” duhovnika Joška Preča. U njoj su otiskana Prečeva premišljanja kroz crkveno ljeto, ka su bila publicirana u Hrvatski novina. Preč u članki komentira evandjela ili razmišlja o različiti tema na svetke. Glavni urednik knjige je Vili Jandrišić. Knjiga je izašla kot 14. svezak gradišćanskohrvatske biblioteke Hrvatskoga štamparskoga društva u nakladi od 500 kusićev.

Imamo je jedno desetljeće

Nakon manjinskih izbora 1998. g., pomurski su se Hrvati obogatili novom samoupravom, kaniškom Hrvatskom manjinskom samoupravom. Otada je već prošlo deset godina, i samouprava uhodano djeluje, uspjela je okupiti dio pripadnika hrvatske manjine u gradu, osnovala je hrvatska društva koja aktivno djeluju, uspostavila je veze s matičnom domovinom i s hrvatskim pomurskim selima. Deseta obljetnica opstojnosti manjinske samouprave proslavljena je Hrvatskim tjednom u čijim su okvirima priređeni raznovrsni programi vezani uz hrvatsku kulturu i tradicije.

Polaznici hrvatske skupine

Hrvatski tjedan u Kaniži započeo je etnološkom izložbom, 17. studenog u svečanoj dvorani Doma „Vasember” i predavanjem o povijesti pomurskih Hrvata. Na izložbi je bila postavljena materijalna kultura pomurskih Hrvata, od predmeta koja se još nalaze u gradskome muzeju, te narodna nošnja posuđena od pojedinaca.

Predavanje o pomurskim Hrvatima na mađarskome jeziku održala je *Jolanka Tišler*, umirovljena nastavnica iz Serdahela, prema istraživanjima dr. Edit Kerecsényi, etnologinje i dr. Zvonimira Bartolića, profesora iz Međimurja. Obuhvatila je sva važnija povijesna događanja o raznim pobunama, o emigracijama, utkano anegdota koje govore o suživotu Mađara i Hrvata, siromaštvu, poniženjima što su ih morali pretrpjeti, asimilaciji.

Tri dana, 18–20. studenoga, posvećeni su starim običajima, rukotvorinama. U uredu manjinske samouprave svakog je dana priređena radionica: s pomoću *Katice Kotnjek* izrađivali su se predmeti od komušine, teta *Eržika Kőrösi* iz Mlinaraca opet je došla prikazati izradbu svatovskih cimera, a trećeg dan žene su se latile šivanja uzorka kajkavske ruže. Mladima je posvećen 21. studenoga; kako bi se upoznali s narodnim plesovima naših hrvatskih regija, priređena je za njih plesačnica. Kruna tjedna bila je 22. studenog održani gala program kulturne djelatnosti Hrvatske manjinske samouprave, no tomu je prethodila i misa na hrvatskom jeziku u

celebriranju kanonika *Blaža Horvata*, rektora varaždinske katedrale.

Marija Vargović, predsjednica Manjinske samouprave, pozdravila je pridošlo mnoštvo u svečanoj dvorani narečenoga Doma, i započelo je desetogodišnje putovanje od početaka do danas.

Prije deset godina *Stipan Blažetin* je usadio „bubicu” u glavu gđe Vargović kako bi poželjno bilo organizirati manjinsku samoupravu i u tome gradu, naime mnogo se Hrvata odselio u Kanižu iz hrvatskih pomurskih naselja. Ona je tada okupila nekoliko osoba, među njima *Etelku Doboš-Horvat*, *Eriku Rac*, *Ružicu Kertes*, *Maricu Konkolj*, *Žužanu Fekete* i *Stjepana Prosenjaka*, i tako su krenuli na izbore, i utemeljena je manjinska samouprava. Krenulo se nadalje potragom za pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u gradu, priređen je hrvatski bal, gdje su se ljudi bolje upoznali, osnažili svoj osjećaj pripadnosti hrvatskoj zajednici.

Uskoro je osnovan i pjevački zbor od desetak članova, čije se članstvo utrostručilo tijekom minulog desetljeća. Umjetnički voditelj zbora *Stjepan Prosenjak* mnogo je radio na tome da kakvoća izvođenja pjesama poraste. Zbor pjeva u više glasova, na repertoaru ima više od sto pjesama, nastupao je u raznim hrvatskim regijama u Mađarskoj, a i u Hrvatskoj. Članovi zbora uvijek su aktivni i u drugim djelatnostima, kada su priređene radionice starih zanata, običaja, prikaza tradicionalnih jela, sudjeluju na raznim gast-

ronomskim festivalima, a mnogi su od njih i članovi plesne skupine.

Plesnu skupinu u više navrata podučavali su koreografi iz Međimurja, stoga plešu međimurske koreografije, koje su vrlo slične pomurskima.

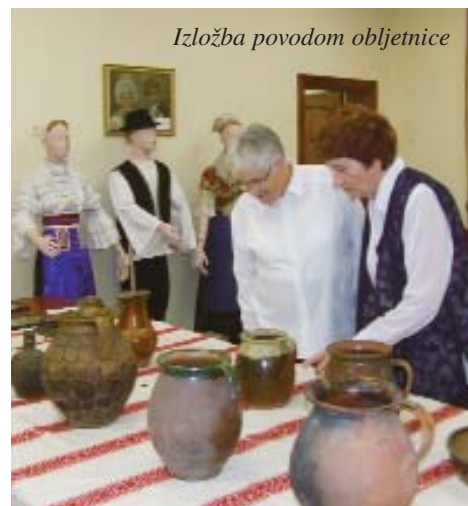
Manjinska je samouprava pokušala okupiti i mlade naraštaje, na njezin je poticaj pokrenuta hrvatska skupina u dječjem vrtiću u Rozgonjskoj ulici, gdje odgojiteljica *Magdalena Andrašek-Havaši* tjedno sat vremena vodi zanimanje u toj skupini. Djeca, njih 25-ero, uče pjesmice, igrice, brojalice te jednostavne hrvatske riječi i izraze. Radi pospješivanja učenja hrvatskoga jezika objavljen je besplatan jezični tečaj, ustrojen čitalački tabor. Kako bi se približili hrvatskoj glazbi, pokrenuto je učenje sviranja tamburice pod ravnanjem učitelja glazbene umjetnosti *Žolta Trojka*, za što manjinska samouprava osigurava i glazbala. Šestero mladih tamburaša već vješto barata tamburicom, i na gala programu predstavio se s više skladbi.

Osim navedenih djelatnosti manjinska samouprava pomogla je u povezivanju Kaniže s Čakovcem i njihovih ustanova, gradovi su u tom razdoblju potpisali ugovor o suradnji.

Na polju promidžbe Hrvata u tome gradu, također su učinjeni koraci, na priredbama naše samouprave uvijek su nazočni i simpatizeri, organizacija sudjeluje i u programima grada, no na polju učenja hrvatskoga jezika još će imati mnogo zadataka.

Na obilježavanju obljetnice okupilo se mnogo ljudi, možda je među njima opet nadevano neko „izgubljeno janje” koje će se pridružiti svome hrvatskome „stadu”.

Beta

Izložba povodom obljetnice

Javna tribina

Zastupnici Hrvatske samouprave grada Budimpešte
(foto: arhiv)

Dana 7. prosinca održana je javna tribina pojedinih samouprava kako bi prikazale svoj cjelogodišnji rad i djelatnost u javnome životu. Nakon objeda i svečanih božićnih pozdrava slijedila su izlaganja u HOŠIG-ovoj knjižnici.

Hrvatska samouprava grada Budimpešte i u 2008. godini za svoj zadatak je postavila organiziranje programa koji služi čuvanju i njegovanju hrvatskog jezika, tradicije i kulture, okupljanje Hrvata na ovim prostorima, odnosno prikazivanje većinskom narodu dio naše bogate kulturne baštine. Predsjednica Anica Petreš Németh spomenula je organiziranje susreta sa čelnicima samouprave grada Budimpešte. Iako se nisu slagali s prijedlozima glavnogradske samouprave, uvedeno je financiranje na osnovi natječaja za različite programe i sadržaje. Glavnogradska samouprava mnoge programe je uskladila s drugim hrvatskim samoupravama, i zajedničkim snagama su ostvarili sadržajne programe (npr.: Festival tamburaških sastava u organizaciji IX. okruga i HSBP). Nadalje organizirali su hrvatske večeri i balove, svete mise i koncerte, kazališne predstave. Samouprava je mnogo radila na jačanju veza. Naprimjer potpisali su sporazum o uzajamnoj suradnji sa crkvom Sv. Mihovila, Izvornom folklornom grupom, organizirali su i susret regionalnih predsjednika. Budući da je ova godina posvećena renesansi, organizirali su konferenciju u Povijesnom muzeju zajedno s Veleposlanstvom Republike Hrvatske, HSBP, samoupravama V. i VII. okruga. U okviru ove javne tribine za dugogodišnji rad na polju čuvanja i širenja hrvatske kulture Zastupničko tijelo HSBP odličje Ivana Antunovića dodijelilo je Mati Filipoviću za istaknuti rad, Gyuli Balázsu za skrb o Hrvatima, za razvijanje partnerskih veza i za širenje hrvat-

ske kulture, Anici Mandić, za dugogodišnji rad u HOŠIG-u, pripremanje hrvatskih programa i za rad za Hrvate, te Anici Petreš Németh za istaknuti rad.

Program Hrvatske samouprave II. okruga u 2008. godini:

Organiziranje tradicionalnog znanstvenog skupa pod naslovom *Hrvatski kupido* na Filozofskom fakultetu Loránda Eötvösa. Predavači su stigli iz cijele Mađarske i iz Hrvatske. Tematika ove godine je bila erotika u književnosti. Izdat će se i zbirka tih izlaganja.

Potpomagali su Folklornu skupinu Tamburica i budimpeštansku Izvornu folklornu skupinu te hrvatski jezični tabor u Hrvatskoj, što ga je organizirala Hrvatska samouprava XIV. okruga. Cilj tabora je bio upoznavanje učenika s hrvatskom kulturom, odnosno poboljšavanje njihova jezičnog znanja.

Sudjelovali su u organiziranju izložbe i programa za 20. obljetnicu djelovanja Tamburice.

Program Hrvatske samouprave IX. okruga u 2008. godini:

Tečaj hrvatskog jezika u FMK-u; Bisernica – Tamburaška večer (susret tamburaških orkestara; iz Gradišća, Slovačke, Baranje; iste večeri izložba slika od slame iz Tavankuta; Dan narodnosti u svibnju – nastupili su Oršolja Kuzma i Marko Šteiner; Ljetni jezični i narodopisni tabor u HOŠIG-u (vježbanje hrvatskog jezika, upoznavanje hrvatske kulturne baštine, izleti u okolicu).

Samouprava je potpomagala: Zlatno kolo, Plesnu skupinu Tamburica, putovanje učenika u Dubrovnik, novu pjesničku zbirku M. Dekića.

Bea Letenyei

PRISIKA – Kotrigi folklornoga društva Zviranjak jur mnogo ljet tradicionalno dođu skupa nekoliko dan pred dočekom Novoga ljeta. I ljetos su 29. decembra, ponedjeljak, obilnom goščinom zbogomdali Staromu ljetu i uz fanjske falate ter zakipljeno vino su mulatovali cijelo otpodne polag ribnjaka. Kako je rekao predsjednik Društva Pavao Nickl, svako ljetno na gostovanje pozovu drugo prijateljsko društvo. Ljetos su bili na redu folklorashi Gradišća iz Petrovoga Sela, ki su s veseljem primili poziv i kasno do noći su uživali u pilu i zvanarednom jilu ter zajedničkom jačenju iako zima nije šparala toga dana svojom snagom.

NARDA – Hrvatska manjinska samouprava sela je u jesen organizirala hodočašće u Rim, na kom su bili ne samo Nardanci nek i najavljeniki iz drugih sel. Doživljaje toga jednodajdnoga putovanja je s kamerom ovjekovječio Nardanc Geza Mohoš, zato je predsjednica HMS-a Kristina Glavanić svakoga putnika pozvala 4. januara, nedilju, u 17 uri u mjesni kulturni dom da bi skupa pogledali ta film, pun zanimljivosti i spominkov. Ovput je svaki diozimatelj dostao i posebni dar, jednu skupnu sliku hodočasnikov, DVD ter kalendar s fotografijom iz Rima.

SUBOTICA – HKC «Bunjevačko kolo» organizira «Veliko prelo 2009» koje će se održati u subotu, 31. siječnja 2009. godine u Dvorani sportova u Subotici, s početkom u 20 sati. Iz Organizacijskog odbora Prela najavljuju gostovanje dvaju velikih imena hrvatske estradne scene koje će goste zabavljati tijekom večeri. Bit će to Miroslav Škoro i Goran Karan. Ulaznice se mogu rezervirati putem telefona broj 024/555-589 i 065/503-68-88.

HRVATSKI ŽIDAN – Društvo gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj je održalo svoju generalnu sjednicu 2. januara, petak, u dotičnom selu. Na dnevnom redu su bili izvješćaji o najvažnijim programima 2008. ljeta (15. omladinski tabor ter Glas Gradišće u Hrvatskom Židanu), ocjenjivanje društvenoga ljeta, financijski izvješćaj, ter predlogi za nove programe uz jur tradicionalne priredbe, od kih se jur zna da će Gradišćanski tabor biti ovo ljetno priredjen u Gornjem Četaru, a Glas Gradišće u jesen, kot dovidob, u Hrvatskom Židanu.

HRVATSKI ŽIDAN – Pjevački zbor Peruška Marija i ovo ljetno je dao adventski koncert u mjesnoj crikvi 21. decembra, nedilju, u čast novorođenoga Jezusa. Kroz program su bili preštani meditativni teksti, pjesme – te su recitirala dica – i jačke od adventskoga i božićnoga vrimenta. Na kraju koncerta se je otpjevala najmilija jačka *Tiha noć, o sveta noć*.

Intervju

„Zadovoljni smo jer su promjene opravdale naša očekivanja“

Hrvatska škola u Santovu jedina je naša ustanova – uz budimpeštansku i pečušku – koja je utemeljena 1946. godine, u jednom malom naselju, opstala do danas. Njezinim preuzimanjem na održavanje 2000. godine, Hrvatska državna samouprava krenula je putem izgradnje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, a škola, koja se 90-ih godina prošloga stoljeća borila za opstanak, putem znatnog razvoja. Preuzimanjem velike većine djece iz vrtića i škole te djelatnika mjesne mađarske ustanove, nova 2008/2009. školska godina započela je sa znatnim promjenama u životu Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu. Hrvatska državna samouprava (kao održavatelj) i santovačka škola sve su bliže ostvarenju višegodišnjega sna, izgradnji novog učeničkog doma, koji će zasigurno pridonijeti daljnjem razvoju. O tome smo razgovarali s ravnateljem škole Josom Šibalinom, koji je na čelu santovačke ustanove od 1997. godine.

Razgovor vodio: Stipan Balatinac

Evo, prošlo je tri mjeseca od početka nove školske godine. Kakva su iskustva u tim novim okolnostima, kako radi škola, kako je ona radila u proteklom razdoblju? Jesu li opravdana očekivanja?

– Mogu reći da sam zadovoljan bu-

dući da smo i mi u početku bili zabrinuti kako će sve to izgledati i djelovati u praksi, naime ponovno smo započeli takav projekt koji još nigdje nije rađen, mi smo prvi koji smo to uradili. To znači da, kao i dosada, imamo dvojezičnu nastavu, a osim toga i predmetnu nastavu hrvatskoga jezika gdje se hrvatski predaje samo kao predmet za one učenike koji su sad «masovno» prešli u našu školu. U isto vrijeme s ostalim učenicima pak nastavili smo dvojezičnu nastavu, što je i glavni profil naše škole, od čega ni ubuduće ne želimo, niti ćemo odustati. Samo preuzimanje učenika, i kolega, provedeno je na taj način da se nije potpisao nikakav ugovor s mjesnom samoupravom u smislu da bi došlo do neke fuzije, spajanja dviju škola. Oni učenici, oni roditelji koji su prihvatili pedagoški program naše škole, oni su imali mogućnost upisati svoju djecu u našu školu. Normalno, nije bilo moguće odmah upisati svakoga u dvojezičnu nastavu jer djeca u mađarskoj školi, u održavanju Santovačke samouprave, nisu dosada učila hrvatski jezik. Tako da smo od 2. do 8. razreda s njima krenuli s intenzivnim učenjem hrvatskoga jezika, dijeleći ih na satima hrvatskoga jezika, i na onima gdje se odvija dvojezična nastava, što znači da i na hrvatskom i na mađarskome teče odgojno-obrazovni rad. Djecu dijelimo u dvije skupine, na one učenike koji i nadalje uče prema dvojezičnom programu, i na one koji hrvatski uče kao predmet. Evo, tako je sad za početak, ali u prvom razredu krenuli smo s djecom u potpunosti s dvojezičnim programom. To znači da predmetna nastava hrvatskoga jezika kao takva, u ovakvom obliku, za sedam godina izlazi iz naše škole, koja će se vratiti

prvobitnom programu, u potpunosti dvojezičnoj nastavi. Svakako, mislim da je to sada korisno, s jedne strane i zato što dosada zbog malog broja učenika nismo imali mogućnost dijeliti razrede, barem na satima hrvatskoga jezika, iako je za to postojala potreba jer je često nastavnik morao, baš zbog onih učenika koji su nam dolazili iz drugih naselja i koji su slabije govorili hrvatski, odvojiti više vremena kako bi radio i s jednim i s drugima, a to nije bilo lako jer su neki bolje, a drugi slabije poznavali hrvatski jezik. Na ovaj način, ovo je pitanje riješeno, a mogu reći da i oni učenici koji hrvatski uče kao predmet znatno intenzivnije uče hrvatski, možda i s većim uspjehom, mnogo su zadovoljniji i roditelji, a i sami učenici bolje napreduju. Jednako tako i s drugima bolje možemo napredovati, što je svakako korisno i za ustanovu.

Kako je s kolegama?

– Zajedno s učenicima primili smo i dio kolektiva seoske škole, koji je prešao u hrvatsku školu, čime smo ojačali stručnost kolektiva. Budući da ne govore svi hrvatski, s njima posebno imamo intenzivno učenje hrvatskoga jezika, a imaju dvije godine za usvajanje hrvatskoga jezika, kako bi mogli udovoljiti osnovnim zahtjevima odgojno-obrazovnog rada u našoj ustanovi.

Za njih imamo posebne pripreme, ali vidim da su se i oni dobro uklopili u naš kolektiv i zajedno s djecom uče isto tako hrvatski jezik. Istodobno time smo mogli ostvariti podjelu rada, pospješiti pogotovo pripremni rad popodne, pripreme učenika, što znači da učenici po-podne po razredima imaju svoje pripreme za idući dan. Tako je priprema postala znatno temeljitija i preglednija. Pogotovo se to odnosi na niže razrede jer u njima za svaki razred imamo učiteljicu za prijedpodne i učiteljicu za popodne, kao što se to radi i u našim budimpeštanskim i pečuškim ustanovama. Veći broj kolega omogućio nam je i to da se poboljša i proširi rad kružoka, više je učenika, i sadržaji su raznovrsniji, bogatiji, a veći je i interes za razne stvari. Tako da se i kulturni život škole ojačao. Od druge polugodine planiramo i pokretanje tamburaškog kružoka jer ima dvadesetak prijavljenih. Našli smo i učitelja tambure, koji će na odgovarajući način voditi tamburaški kružok. To nam je dosada jako nedostajalo u našoj školi. Što se tiče folklor, narodnoga plesa i zbornog pjevanja, ili pojedinačnoga pjevanja narodnih pjesama, on se i dalje njeguje u našoj školi, što je jedna od najjačih strana našega odgojno-obrazovnog rada u slobodnim, izvanškolskim aktivnostima.

Učenici drugog razreda

Hrvatska škola u Santovu

A sve ono što smo imali i dosada, ne samo da smo zadržali nego smo i ojačali.

Osim toga u školi se podučavaju i strani jezici, engleski i njemački.

– Zapravo, engleski je i dosada bio u programu naše škole od 4. razreda. Od ove godine u obliku kružoka engleski imamo već od drugog razreda, a postoji i izbor, što žele učiti kao obvezatan strani jezik, engleski ili njemački, i to u istoj satnici, što znači da se razredi dijele. Jedni uče engleski, a drugi njemački u istome satu stranog jezika. S druge strane, ovisno o tome koji jezik uče kao strani u satnici, drugi jezik mogu učiti u okviru popodnevnog kružoka. Dobri su nam odnosi i s bajskom mikroregijom budući da imamo logopeda, pa stručnjaka za zdravstveni odgoj, dakle stručna služba uključena je i na tome polju.

Koliki je broj djece u vrtiću i učenika u školi odnosno učeničkom domu?

– U vrtiću imamo 64-ero djece, inače treba znati da je kapacitet vrtića 65, dakle toliko može primiti vrtić u zgradi koju smo preuzeli od santovačke samouprave i u kojoj sada radi vrtić. Ako smo dosada u vrtiću imali 23-24-ero djece, onda možemo reći da je to sada velik uspon. Vrtić nam je vrlo bitan, on nam je budućnost, jer što više djece imamo u vrtiću, to nam je jača baza prvih razreda idućih godina. Tamo se, dakako, odmah uveo hrvatski jezik u okviru dvojezičnog odgoja, dakle radi kao hrvatski vrtić, kako je i dosada radio. Sedamdesetak novih učenika pristiglo nam je iz seoske mađarske škole, tako je broj učenika 175, a imali smo 96 potkraj prošle godine. Udvostručio se broj učenika, što je doista vrlo važno. Imamo i dvije školske zgrade, budući da nemamo dovoljno mjesta u staroj zgradi. U staroj «hrvatskoj» školi su niži razredi, a viši razredi su u zgradi bivše seoske škole, koju smo od jeseni preuzeli jer nam je bila potrebna za rad.

Po broju polaznika vrtića, rekli bismo kako postoji jamstvo da će i idućih godina biti dovoljan broj prvaša, dvadesetak po skupini. To je svakako baza na kojoj gradimo budućnost, ne računajući s onim učenicima koji nam svake godine, njih 10–15, dolaze iz okolnih naselja. Time računamo i ubuduće. U vrtić uglavnom dolaze djeca iz mjesta, za to

nam je on, kako sam rekao, najvažnija baza. Poslije se taj broj proširuje s učenicima koji nam stižu u 2–3. razred, ali se dogodi da oni stižu već i u prvi, pa čak i u vrtić. Mnogo će značiti u razvoju naše škole, ali i za cijelu našu regiju na ovim prostorima, izgradnja novog učeničkog doma. Naime sada nam je kapacitet doista vrlo skroman jer možemo primiti samo 45 učenika, a poznato je da smo već godinama izrasli postojeće okvire. Već godinama moramo odbiti učenike, a mnogi putuju svaki dan redovitom vožnjom, što baš i nije najsigurnije zbog priprema. Dom je građen prije četrdeset godina (1969) za takozvanu salašarsku djecu. Danas su znatno veći zahtjevi nego nekada, jer danas u 21. stoljeću i roditelji imaju veće zahtjeve, naprimjer da im djeca budu u četveroposteljenoj sobi, a ne zajedno desetak i više njih. Dom mora biti suvremeniji. To je važno ne samo za našu regiju. kako sam maločas spomenuo, nego i za opstanak Hrvata na ovim prostorima, pa i za naše dvije hrvatske gimnazije, u Peču i Budimpešti, budući da najviše naših učenika nastavlja svoje školovanje u Budimpešti ili Peču. Tako da smo mi neka vrsta rasadnika jer radimo s istim programom, a inače to su naše prijateljske škole. To je ono što je zacrtano u programu Hrvatske državne samouprave: stvoriti u svakoj hrvatskoj regiji jako školsko središte koje bi bilo rasadnikom za naše gimnazije, od vrtića do gimnazije, da nastave u školama gdje će dobiti nešto više iz jezika, iz hrvatske kulture, kako bi se oni poslije uključili u narodnosni život hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Dakle nastavna, stručna strana novo-organiziranog odgojno-obrazovnog rada sredena je, dapače i poboljšana, ali za sve to su potrebni i odgovarajući financijski okviri. S druge strane, ustanova je pred velikim projektom, a to je izgradnja novog učeničkog doma. Ima li promjena u financiranju, kakve su mogućnosti u novim uvjetima?

– Normalno, s povećanim brojem učenika, veće su i financijske mogućnosti jer je time porasla i glavarina. Ujedno s potpisanim ugovorom sa santovačkom samoupravom o sufinanciranju osigurana je dodatna potpora jer preuzimanjem učenika i kolega mi smo preuzeli i dio posla samoga mjesta, i to mno-

go znači. Naš održavatelj, iz fonda za manjinske ustanove, daje nam dodatnu potporu, a osim toga imamo ugovor s ministrom obrazovanja, idemo na natječaje, naš rad pak podupire i Bačko-kiškunska županijska samouprava. Tako možemo osigurati nesmetani rad naše škole. Za iduću godinu pomalo smo zabrinuti što se tiče glavarine, ali vjerujem da ćemo uspjeti riješiti odgovarajuće financiranje. Što se tiče projekta izgradnje novog učeničkog doma, već smo ove godine dobili 60 milijuna za izgradnju. Sam projekt, što se tiče dokumentacije, već je kompletiran, praktično sutra bismo mogli krenuti s izvođenjem radova. Na natječaju iz europskih fondova u prvom krugu smo ispali, ali s izmjenom raspisivanja, čime više nije uvjet udovoljavanje 80-postotne iskorištenosti, iako od rujna već i tome u potpunosti udovoljavamo, imamo velike izgleda da dobijemo i drugi dio sredstava koja su potrebna za izgradnju novog učeničkog doma i obnovu školskog središta. Jednako tako imamo obećanje matične domovine, premijera Vlade Republike Hrvatske, koja će također podupirati ovaj projekt. Poslije izgradnje i obnove pečuškoga školskog središta, ostvarit ćemo i izgradnju i obnovu hrvatske škole u Santovu.

Što se planira, očekuje u idućem razdoblju, pred kraj kalendarske godine?

– Imali smo već naše tradicionalne programe, ali i nove, kao što su Berbeni bal, Martinje, ugostili smo budimpeštanski HOŠIG, a naši su učenici bili na Hrvatskome tjednu u Budimpešti, nastupili su na državnom Danu Hrvata u Baji. To su sve izvanškolske aktivnosti kojima se jača odgojno-obrazovni rad. Ugostit ćemo još i učenike pečuške škole Miroslava Krležje, 11. prosinca ove godine, a uza Svetog Nikolu održat ćemo i već tradicionalni božićni program koji priređuju učenici za roditelje. Uskoro, 18. prosinca, naš će pjevački zbor nastupiti na svečanosti u Baji koja se priređuje u povodu Dana manjina. Pripremamo se i za razna predmetna, športska i kulturna natjecanja te smotre koje će se održati u drugom polugodištu. Prva polugodina zaključuje se 16. prosinca, ovih smo dana održali roditeljski sastanak, a s osmim razredom pripremamo prijavljivanje u srednje škole. S. B.

Planski izgled novog učeničkog doma

Nastup KUD-a „Tanac” u povodu 20. obljetnice postojanja

Kulturno-umjetničko društvo „Tanac” utemeljeno je u Pečuhu u listopadu 1988. godine na poticaj Miše Šarošca i Józsefa Szávaia, od mladeži iz okolnih bošnjačkohrvatskih naselja. Prvenstveni je cilj Društva sakupljanje i čuvanje narodnoga blaga, napose plesa Hrvata u Mađarskoj. Folklorni ansambl ima na repertoaru ponajprije hrvatske plesove iz Mađarske, a i iz matične domovine. Među najpoznatijim plesovima jesu: Bošnjački kermez, Podravske, Bunjevačke, Santovačke, Pokladne i Slavonske igre te Moslavinski i Međimurski plesovi itd. Osim predivne

hrvatske igre, pjesme i nošnje, članovi folklornog društva u svome širokom, bogatom repertoaru njeguju i plesove susjednih zemalja, a na visokoj razini i Bartókove obrade. Proteklih 20 godina „Tanacovi” folkloriši i svirači Orkestra „Vizin” sudjelovali su na brojnim priznatim, stručnim festivalima, kulturnim priredbama i natjecanjima gdje su dobili razne nagrade za glazbu, koreografiju, nivo-nagrade za umjetnički rad i još mnogo raznovrsnih priznanja i na mađarskim i na međunarodnim folklornim festivalima. Unatoč velikom broju odličja, najdraži nastupi Društva održani su u selima gdje živi hrvatska manjina. Za to plodno razdoblje u glasovitome pečuškom KUD-u odraslo je mnoštvo mladeži iz okolnih hrvatskih sela kojima je voditelj nastojao predati sve svoje visokostručno znanje. Za ta dva desetljeća u radu Društva sudjelovalo je više od 250 plesača i svirača koji su imali 600-ak nastupa i dvije tisuće proba. Tih su se godina sklapala nova prijateljstva, ljubavi, katkad i doživotne veze. Sastav Društva se mijenjao iz godine u godinu, ali jedno je uvijek bilo nazočno u ansamblu, a to je ljubav prema plesu i glazbi. Nazočnost ljubavi pokazala se i 8. ožujka 2008. godine kad su počele prve pripreme za svečani jubilarni nastup. Na prvu probu stigli su svi oni kojima ples život znači, koji su se žrtvovali kako bi imali mogućnosti pridonijeti svečanosti 24. studenog u pečuškome Narodnom kazalištu.

Prethodni su radovi zahtijevali mnogo vremena i truda od plesača i svirača, ali su svi dali sve od sebe kako bi se savršeno pripremili za blagdan kada se slavi 20. obljetnica postojanja KUD-a „Tanac”. Društvo koje je vrlo mnogo dalo svima koji vole visoku kakvoću hrvatskog folkloru, stiglo je do ponovne slave. Organizatori te večeri tvrde da je teško kada nema novčane potpore, ali, kako kažu, unatoč novčanim poteškoćama njima snagu uvijek daje i dat će ljubav prema svojoj kulturi. Tu zajedničku snagu i moć vidjeli su i svi oni koji su uspjeli kupiti kartu za svečani program, naime karte su se rasprodale u vrlo kratkom roku. Kada su se 24. studenog otvorile zavjese, publika je na trenutak ostala bez glasa, a u drugom trenutku već je burnim pljeskom pozdravljala slavljene. Pred prepunom dvoranom folkloriši su u Narodnom kazalištu tijekom popodnevne i večernje predstave kroz ples predstavili njihovu povijest. Na repertoaru su bile sve one koreografije koje su za rad folklornog društva važne i mjerodavne. Plesači i svirači, obučeni u prekrasne nošnje, ubrzo su očarali publiku, naime to je bio neopisiv nastup pečuških folkloriša. Kao i uvijek, i ovaj put su važni bili koraci, čisti glasovi i glazba, uredna nošnja, ali su nekadašnji i sadašnji članovi Društ-

va i njihovi svirači na pozornici predstavili mnogo više. Osim prikaza na visokoj razini bogatoga hrvatskog folkloru i kulture susjednih država, folkloriši su se osvjedočili kako u njihovu životu važnu ulogu ima vjera u drugoga, poštenje, marljivost i, naravno, ljubav prema folkloru. Po mišljenju začaranih gledatelja, to je bilo uočljivo i u raskošnome dvosatnom programu. „Tanacovi” članovi, kao jedna velika obitelj, te večeri ponovno su dokazali da vrijedi uložiti mnogo truda u ono što rade jer tako cijenjenoj publici mogu pružati izrazito velik doživljaj. Tako je to bilo i ovaj put kada su u znaku važnosti sačuvanja hrvatskog folkloru nastupala i djeca bivših plesača. „Stari”, mladi i najmlađi istodobno su bili na pozornici i stali zajedno u kolo, u krug koji simbolizira pripadanje jedno drugom. Osim plesača programu su pridonijeli i svi sadašnji i nekadašnji svirači Orkestra „Vizin”, članovi vrhunskoga tamburaškog sastava „Šokadija” iz Mohača i svirači sastava „Ajte, braćo”, odnosno Ildikó Tóth i Zoltán Farkas iz Budimpešte. Suradnjom svih sudionika gledatelji su imali čast vidjeti nezaboravnu folklornu večer punu osjećaja, a nisu nedostajale ni suze radosnice. Na kraju programa svi su sudionici zahvalili na dugogodišnjem radu voditelju Józsefu Szávaia.

Trenutak za pjesmu

*(Iz starih kajkavskih
pjesmarica)*

O, divojke, vrt zeleni

O, divojke, vrt zeleni,
o, mladenci, cvet ljubljeni,
dok rastete, dok cvetete,
dok ste mladi, jeste dragi
vsem i vsakomu.

.....

O, lepote vi zrcala,
kak se ne bi vsem dopala,
kada mladost, kada radost,
kad lepota, kad dobrota
vu vas vsaka vidi se.

Kada sam upitala plesače što za njih znači ples i što je za njih značio svečani nastup, dali su ove odgovore:

Vesna Velin: U KUD-u „Tanac” počela sam plesati u rujnu 1991. godine, kao srednjoškolka. Dva-tri mjeseca sam provela u podmlatku, a zatim sam prešla u odraslu skupinu, gdje je tada plesao još najstariji naraštaj, to jest utemeljitelji KUD-a. Naravno, to nije bio moj prvi susret s KUD-om, poznavala sam ih već iz plesnih logora i s raznih nastupa, ali sam se tek tada uključila u aktivan rad, i evo, ovdje sam ostala već 17 godina. S jednom riječju, ples za mene znači sve: cijeli moj život isprepleten je njime, od malih nogu sve do današnjih dana. To je prva velika ljubav iz mog djetinjstva: kad me je moja majka prvi put, s malo više nego godinu dana, spremila u našu santovačku šokačku nošnju, kad sam kao osnovnoškolka plesala u školskom ansamblu, kad su mi susjede sjedeći pred „lisom, na divanu” pjevale naše bečarce, i naravno, kad se sve to u gimnaziji nastavilo i proširilo. KUD „Tanac” je bilo (i jest) ono mjesto gdje sam sve znanje iz djetinjstva mogla usavršiti, te predstaviti onim ljudima od koga smo to dobili, a i široj publici, naravno, i postizati uspjehe tijekom ovih mnogih godina. Nastup (točnije dva nastupa: popodne i navečer u pečuškome Narodnom kazalištu) u povodu 20. obljetnice KUD-a bio je za mene golem doživljaj, ujedno i blagdan: susret svih onih koji su tijekom 20 godina na bilo koji način sudjelovali u radu KUD-a, kao plesači, svirači, pjevači, ili su makar samo sjedili u gledateljstvu i pljeskali. Bilo je lijepo vidjeti, a kamoli zajedno plesati s djecom naših bivših članova, bilo je dobro slušati generacije svirača koji su iznikli pod rukom Antuša Vizina, dobro je bilo biti zajedno, kao

velika obitelj. Jer zapravo uvijek smo i bili velika obitelj, koja se katkad posvađa, čiji članovi imaju svoje mane, dobre i loše osobine, ali na kraju ipak idu zajedničkim putem, zacrtanim riječima čika-Ladislava Matušeka: „Narodna nošnja uvijek neka vam je uredna, pjesma i glazba neka čisto zvuče, a da u plesu i gledatelji nađu zadovoljstvo i sreću. A vi, budite dobri!”

Ivica Barić:

Plešem u KUD-u od 1988. godine. To je bio sami početak, vrijeme osnivanja društva. Plesati sam uvijek volio, pa sam se rado odazvao pozivu u „Tanac”. Već u prvim danima su se formirale snažne prijateljske veze između članova. U to su vrijeme postavljeni temelji današnjih iskrenih prijateljstava. Probe su nam bile kraće, a ti susreti su nam bili možda važniji od samoga plesa. Bili smo mladi, bezbrižni, i nije nam se dalo ozbiljno smatrati sve to. Ne vjerujem da je itko od nas unaprijed vidio koliko će to dugo trajati. Učenje prvih koraka i sastavljanje prve koreografije zahtijevalo je više truda. Počeli smo ulagati više energije u probe, i morali se naviknuti na disciplinu. Nakon prvih nastupa i uspjeha Društvo je počelo biti sve važnije za nas. Meni osobno „Tanac” je ispunio najveći dio slobodnog vremena. Nakon određenog vremena probe su mi postale važnije od svega. Sve sam svoje dužnosti i obveze prilagođavao probama i nastupima. Imali smo nezaboravne nastupe i turneje. Od „Tanaca” sam dobio najveći dar svoga života, i upoznao onu bez koje ne

mogu. Ja sam prema ovoj grupi do kraja svoga života zadužen, i toga se držim. Za mene je jubilarni nastup bio nezaboravan praznik. Pravi Božić plesa, što su „Tanac” i „Vizin” uspjeli dočarati svojim nastupom. Vjerujem da su svi oni koji su bili prisutni u kazalištu, osjetili milost Božju, koja je bila dodirljiva u završnim trenucima predstave. Takav sam osjećaj samo jedanput doživio prije toga: Bilo je točno u podne, sva su zvona glasnije zvonila oko mene u središtu grada, a iza toga minutama duboka, blaga tišina, dok su mi javili da mi se kćerka rodila. To su trenuci kada osjetimo da nas netko čuva i beskrajno voli.

Tibor Végh: Nakon završetka gimnazije 1989. godine upisao sam faks u Pečuhu. Još sam kao srednjoškolac volio folklor i želio nastaviti plesati. Sreo sam prijatelje koji su već tada bili članovi KUD-a. Posjetio sam nekoliko proba i donio trajnu odluku. Za mene ovo znači biti s ljudima koje volim, čuvati jezik, kulturu, tradicije – vrijednosti koje su trajne. Ples nam je donio i puno priznanja, radosti, uspjeha... a najbolje, pa i najgore se stvari u životu dijele s prijateljima. Mi ih dijelimo do današnjeg dana. Prvi put u životu nastupio sam sa svojim sinovima, na koje sam jako ponosan. Imajući pred sobom primjer u obitelji, i oni su izabrali put kojim smo i mi pošli... Nadam se, ako to budu nastavili, da će isto toliko radosti i zadovoljstva naći u ovome koliko i mi nalazimo.

Još jednom čestitamo!

Renata Božanović

Bogatstvo...

Dica i odgojiteljice hrvatske čuvarnice „Sunašce” u Kemlji

Sisački božićni dar za Četarce

U posebnoj akciji skupljeno 500 knjig, devedeov, cedejkov

Omladinski klub u četarskom kulturnom domu je bio preglasan 21. decembra, nedilju, kad je tamošnja uzrujana mladina čekala u svojem vlasništvu goste iz Siska. Glavna se je diskusija peljala za nedavni Thompsonov koncert u Sambotelu, na kom su u velikom broju diozimali njegovi obožavatelji iz ovoga južnogradišćanskoga naselja. Uz toga božićnoga dara mladi ljudi, uglavnom folkloriši HKD-a „Četarci“, su tom prilikom skupastali da prikazmu još jedan poklon od sisačke delegacije ku su činili Ivica Posavec, predsjednik Folklorinoga ansambla Ivan Goran Kovačić, Željko Maljevac, novinar i glavni urednik redakcije „Novi sisački tjednik“, ter Žaklina i Ivica Marjanić. Trebamo ovde još spomenuti da folklorni ansambl iz Siska je početkom prošloga ljeta stupio u kontakt s četarskim društvom, na najveće veselje Ivica Posavca, a posredovanjem novinara Željka Maljevca, gdo je gustokrat gost i u Sambotelu prik gradске partnerske suradnje. Obadva su zaslužni da jur u ljeti prilikom gostovanja sisačkoga ansambla u Gornjem Četaru je obećano da će oni na sve moguće načine pomagati ovom selu, i dolaskom domom veljek su pokrenuli i svoju prvu akciju, skupljanje knjig. – *Nas je dirnulo to saznanje da Hrvati ki nisu stalno u svojoj domovini, ne djelaju, ne žive tamo, nemaju svoje knjige, nemaju mogućnosti štati knjige na hrvatskom jeziku, od bajki do ozbiljnih, stručnih knjig. Donesli smo jednu trećinu onoga što smo obećali, a to je petsto knjig, devedeov, cedejkov, sve na hrvatskom jeziku, uz napomenu da mi i dalje djelamo na tom planu i sa sisačkom gradskom knjižnicom, s izdavači i ostalimi ustanovami. Ovo je poseban doživljaj kad človik je u mogućnosti da na neki način pomaže, naročito svojim sunarodnjakom, prema kim nešto i osjeća. To je jednostavno naša dugoljetošnja povezanost, iako i ne vizualna, ali kroz one neke naše gene, jer ćutimo si potrebu da polag susretov i pomažemo koliko*

možemo – tako je govorio za naš list Ivica Posavec o uzroki nediljnoga dolaska u Gradišće. Ana Poljak-Šaller, predsjednica HKD-a „Četarci“, u društvu brojnih seoskih zastupnikov ter i predsjednika Hrvatske manjinske samouprave Joška Šallera ganutljivo je pozdravila goste: *„Jako smo veseli da ste opet med nami i lipa hvala da ste postali naši prijatelji i da ste nam na pomoć u tom da si moremo svoj identitet, svoju kulturu i svoj jezik očuvati.“* Potom je Ivica Posavec prikzeo rič i uz ostalo je spomenuo da polag gradске knjižnice, folklorinoga ansambla, redakcije Novoga sisačkoga tjednika ter Župe Sv. Križa u Sisku, razne su obitelji donesle poklone, a med njimi i dica, ka ovim putem daruju igračke, knjige četarskoj dici. Rečeno je i to da je u planu darovanje 5-6 bunjevačkih narodnih pratežov za Četarce, a što naliže manjkanja hrvatskoga bogoslužja u ovom selu, zato je spomenuta jedina mogućnost da na seoske svetačnosti od velike važnosti moru „posuditi“ dušobrižnika iz Hrvatske, ali to bi morali pismeno tražiti nadležna tijela Gornjega Četara. Gospodin Posavec simbolično je predao s knjigom Đure Gajdeka pod naslovom Sisačka bojišnica 1991–1995, Ani Poljak-Šaller već paketov, u pratnji ovih riči: – *A zašto imam ovu knjigu kod sebe? Iz toga razloga jer to je ipak jedan temelj i početak stvaranja vaše i naše Hrvatske, kade smo se mi, mogu reći i ja, jer od zaista prvoga dana sam se uključio u Domovinski boj, i hvala Bogu preživio. Zbog toga sam ovu knjigu upotrijebio jer smatram da ta knjiga i za vas će puno značiti, jer od 1991. se spominje samostalna, nezavisna Hrvatska, ku mi i dalje ćuvamo, njegujemo.* I ov primjerak će gvišno svoje mjesto najti u nedavno obnovljenoj seoskoj knjižnici, kamo su pravoda dobrodošle sve hrvatske knjige, što je potvrdio i mjesni načelnik Attila Kratochvill. Kako smo ćuli od Željka Maljevca, u onda još plombirani škatulja (do carinskoga pregleda) se nalazu

različite knjige, od povijesnih knjig, beletristike, ljubavnih romanov, najnovijih kuharicov, zemljopisnih kartov što su Siščani vanzeli iz svojih ladicov, ormarov da bi darovali Gradišćanskim Hrvatom u Gornjem Četaru. – *U ovi paketi imate i puno osobnih predmetov, puno osobnih darov, tu ima katoličkih kalendarov, morskih školjkov, drivenih figurov, puno osobnih pisam i božićne ćestitke i mi vas molimo da vi to medjusobno podilite i neka vam bude na što lipši doživljaj ovoga Božića* – je povidao još sisački novinar ki je skupa s Ivicom Posavcem pokrenuo ovu ideju, na najveće presenećenje svih nas. Potom su gosti pogledali novu knjižnicu u kulturnom domu ter u pivnici Katice i Lacija Rudaka u četarskoj Gorici su proveli još vesele minute s domaćini, prijatelji. Izaslanstvo sisačkoga ansambla je jur usmeno pozvano na četarski i sambotelški Hrvatski bal, a Četarci 28. februara putuju na godišnji koncert ansambla u Sisak, a pravoda ni ovo ljetošnji medjunarodni junijski susret folklorišev neće minuti prez Gradišćancev. Brojne riči zahvale i prik ovoga članka neka putuju u Sisak, hvala svim ki su na bilo koji način omogućili da ov prekrasni dar dospene u Gornji Četar. Velika hvala Ognjogasnoj zajednici grada Siska ka je najmila vozilo, Zajednici kulturno-umjetničkih udrugov grada Siska ka je nosila financijske stroške puta i carinarenja. Hvala svim ustanovam, organizacijam i gradjanom Siska ki su misleći na stanovništvo jednoga maloga gradišćanskoga naselja, polipšali svim nam ove božićne svetke.

-Timea Horvat-

Gosti i domaćini su se ovako veselili ponovnomu spravišću

Attila Kratochvill, mjesni načelnik, Ana Poljak-Šaller, predsjednica HKD-a „Četarci“, i Ivica Posavec, predsjednik sisačkoga FA Ivan Goran Kovačić

Čačinci još čuvaju spominke iz Petrovoga Sela

Pred slavonskom školom su se po mnogi ljeti našle direktorice (sliva) Mirjana Sabolić i Jutka Handler

U školi je pogošćena cijela petroviska grupa

Kad se vozimo Slavonijom, hoćemo-nećemo sigurno se pojavljuju u razgovoru bojna ljeta. Ostavljajući za sobom Nacionalni park „Papuk“, u okviru petroviskoga izleta u Hrvatskoj, zajedno i u selo Čačinci. Seoska tabla pri ulazu „širokoga šora“ budi spominke prvenstveno u bivšoj direktorici petroviske osnovne škole Jutki Handler, a s njom skupa i u Imriju Filipoviću kot i u Ani Milišić-Horvat. U riči se hudo vraćamo na početak 1990-ih ljet kad su u Gradišću brojna sela ponudila svoju pomoć biguncem iz Hrvatske. Tako je Petrovo Selo krajem 1991. ljeta primalo dicu, školare i njeve pedagoge iz spomenutoga mjesta, kad su napadi srpskoga agresora postali jači na ovom području, ter im je osiguralo uvjete za školovanje u vlašćoj zgradi, a gosti su bili smješćeni pri hiža. Dokle smo pogledom iskali polag ceste školsku zgradu, kako je čudna sudbina, policajac je nas sustavio točno pred školom. To smo nek kasnije doznali, kako je mladi čuvar mira naredio u školi da veljek pozovu direktoricu, rekši ovde ju čekaju gosti iz Ugarske, i to Gradišćanski Hrvati. Nije prošlo mnogo vrime, prvačica škole začas je došla i nije se mogla dovoljno začuditi, otkud nas Petrovišćanov uprav u Čačince. Bilo je to neočekivano, naglo spravišće, ali i susret starih znancev ki se nisu vidili već od petnaest ljet dugo, ali, vjerujemo, još su ostali u srcu bliski, i nekako trajni u spominku. Sadašnja ravnateljica škole Mirjana Sabolić je u bojno vrime bila učiteljica, i pravoda su imale s Jutkom Handler za što se pominati, osebujno za dicu, ka su jur na kraju svojih tridesetih ljet. Velika centralna škola Antuna Gustava Matoša, ku pohadjaju dica i iz okolišnih mjest od 1. do 8. razreda, smješćena je u lipom parku. Kad se srdačnom

Skupna fotografija sa starimi znanci

pogošćenju priključi i bivši ravnatelj škole Ante Banović, ki je u Petrovom Selu riktao školovanje svojih učenikov, već i suze se blistaju u oči. To je poručio, dok on ne dojde, neka Petrovišćani ne idu nikud. Pravoda smo ga morali dočekati. Kad zagleda kolegicu Handler, veselo povida kako je ove dane sanjao za Petrovo Selo. Pitanja se mišaju s odgovori o dragi ljudi ki su u ti bolni tajedni nesebično stali na raspolaganje Hrvatom. Tako je spomenut med brojnim petroviskimi familijami i naš dušobrižnik Ivan Šneller, ki je još i većputi pozvao na faru na južinu hrvatsku dicu, dilio im liper riči, čokoladu, olakšavši tako dane u tudjini, daleko od roditeljev. Općina Čačinci u Virovitičko-podravskoj županiji, naizgled se je jur vratila normalnomu žitku. Umjesto riči zahvale, ovde su za nas vekši znaki bili smihi na licu, suze u oku, prijateljski stiski ruk i topli pozdravi svim ostalim u Petrovom Selu. Kako je rekla Mirjana Sabolić, iako su u projdući ljeti nekako izgubljeni svi kontakti s petroviskom školom, ov sastanak je samo pojačao želju da se konačno uspostavi uža suradnja s Petrovišćani, s dobročinitelji iz prošlosti.

-Timea Horvat-

PETROVO SELO – Na 25. obljetnici osnivanja opet se je skupastala negdašnja jako popularna zabavno-rok formacija, pod imenom Riva. Petroviski svirači od 1980-ih ljet bili su česti gosti na hrvatski bali, seoski fešta, svadba, pokidob su karijeru začeli isključivo s hrvatskimi jačkami. Zoltan Janny (bubanj), Tibor Timar (sintetizator, jačenje), Andraš Škrapić (bas-gitara), Andraš Varga (gitara i pjevanje) zabavljali su Petrovišćane i u Americi, a med njimi dvama su još svenek aktivni u domaćem Pinka-bandu. Riva se je u zadnjoj fazi svojega sviranja više okrenula rokerskom smjeru i onda su zeli u grupu i gitarista Gyulu Szántaia. Za ponovni nastup misec i pol su se intenzivno „trenirali“, a pravoda su dali i jako uspješni koncert 27. decembra, subotu, u petroviskom kulturnom domu. Došli su negdašnji obožavatelji iz cijele okolice da još jedno čuju grupu njeve mladosti. A da krv neće postati voda, dokazuje i to da dica i rodjaki Rive takaj su krenuli na muzičkom putu, u najmladjoj grupi Petrovoga Sela, pod imenom Čungam.

OSIJEK – Cilj Umjetničke akademije u Osijeku koja slavi svoju petu obljetnicu ističe Dekanica Akademije, Helena Sablić Tomić jest usmjeriti se na projekte umrežavanja akademija unutar europske regije. Tako su nedavno potpisali i sporazume o međunarodnoj suradnji s akademijama u Novom Sadu, Pečuhu, Tuzli i Mariboru, a želja im je pokrenuti suradnju i s kazalištima i u Ptuju i u Zrenjaninu, gdje postoji višedesetljetna tradicija lutkarstva. Po njezinim riječima, Akademijini prosinački sedmodnevni programi, tijekom kojih su Osječani mogli uživati u predstavama, izložbama i koncertima, Akademija je pokazala kako su studenti sa svojim profesorima napravili sjajna djela. Cilj nam je bio, ističe Sablić Tomić, tako sastaviti programe kako bi se vidjela naša raznolika djelatnost, a posebnost cijeloga programa je u tome što na predstavama i projektima zajedno surađuju studenti sa sva tri naša odsjeka: za glazbenu umjetnost, likovnu kulturu te glumu i kazalište. Sablić Tomić posebno ističe opernu premijeru »Didona i Eneja« Henryja Purcella, nastalu u suradnji osječke Akademije i Akademije umjetnosti iz Pečuha.

PEČUH – U organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krleža, 7. veljače u školskome predvorju (Ulica Szigetj 97) organizira se tradicionalni bal. Bal je otvoren svim zainteresiranim, svirat će Orkestar Baranja, a ulaznica na bal je 1200 Ft.

HOŠIG Miroslava Krleže predstavio se u Santovu

Hrvatska osnovna škola u Santovu njeguje dugogodišnju prijateljsku suradnju s našim hrvatskim gimnazijama. Od samih početaka 1946. godine, redovito šalje učenike na daljnje školovanje, prvo, i to desetljećima, u Budimpeštu, a od utemeljenja HOŠIG-a Miroslava Krleže i u Pečuh. Tako je i danas, a u proteklih šezdeset i više godina dvjestotinjak santovačkih učenika maturiralo u našim dvjema gimnazijama.

Nedavno je, u okviru svoje turneje po Bačkoj, u Santovu nastupio HOŠIG iz Budimpešte, a u četvrtak, 11. prosinca, u Santovu su gostovali učenici Hrvatske osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleže iz Pečuha predvođeni ravnateljem, voditeljicom školskoga pjevačkog zbora te voditeljem tamburaškoga sastava. Kao gosti Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma, oni su se u mjesnom domu kulture u predvečernjim satima predstavili cjelovečernjim kulturnim programom, kojom se prigodom okupio velik broj santovačkih učenika, nastavnika i roditelja.

Okupljenima se na početku obratio ravnatelj Gabor Győrvári, a kako uz ostalo reče, došli su u užem krugu, jer bilo bi pretjerano da su došli s tristotinjak učenika i šezdesetero djece iz vrtića, koliko ih trenutno pohađa odgojno-obrazovno središte u Pečuhu.

„Zato smo došli s tridesetak učenika,

uglavnom učenika gimnazije, a posebno nam je zadovoljstvo što među njima i sedam bivših učenika vaše škole, a to su vaša djeca, vaši najdraži koji se žele predstaviti u svom rodnom mjestu. Primite ih s onoliko ljubavi s koliko su oni pripremali ovaj program”, kazao je uvodno ravnatelj pečuške škole, uz poziv roditeljima i učenicima da upišu svoju djecu u pečušku školu koja je potpuno obnovljena i nudi idealne uvjete za rad.

Voditeljica programa, učenica Nikoleta Gergić, ukratko je predstavila sudionike i program u kojem su nastupili članovi školskoga pjevačkog zbora, tamburaškoga sastava i dramske skupine. Program je počeo nastupom gimnazijskoga pjevačkog zbora koji je izveo nekoliko slavonskih pjesama u izvornoj baranjskoj šokačkoj nošnji.

„Pjevački zbor hrvatske osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleže u Pečuhu djeluje već 22 godine pod stručnim vodstvom profesorice Marte Rohonci, radi njegovanja materinskoga hrvatskog jezika i očuvanja glazbene kulture Hrvata u Mađarskoj. Zbor redovito nastupa na školskim i izvanškolskim

priredbama hrvatskoga karaktera. Na redovitom repertoaru ima narodne pjesme i umjetničke pjesme koje se pjevaju dvoglasno, troglasno, a capella, a više puta u pratnji školskoga tamburaškoga orkestra.”

Školski tamburaški orkestar, koji se u pravilnim vremenskim razmacima, svake četiri godine obnavlja, kako bi đaci napustili školu, a na njihova mjesta uvijek dolaze novi naraštaji, pod vodstvom učitelja tambure Grge Kovača, izveo je kolaž melodija hrvatskih regija u Mađarskoj.

Učenici završnog razreda gimnazije prikazali su veseli igrokaz pod naslovom *Nevidljivi Leonard* u kome je glavnu ulogu igrala Darinka Orčik iz Santova. Priču Norme Sharman o osamljenoj djevojčici koja trpi zbog nebrige svojih roditelja, njihove trajne zaokupljenosti karijerom, poslom, večernjim izlascima, društvenim životom u kojem malo mjesta ostaje za nju, te da bi privukla pozornost roditelja, izmišlja gospodina Leonarda, na scenu je postavila i s njima uvježbala profesorica Janja Živković-Mandić.

Program je završen pjesmom *Osjećaš li ljubav tu* iz filma *Kralj lavova* u izvedbi školskoga pjevačkog zbora, čime su gosti iz Pečuha okupljenima zaželjeli sretne i blagoslovljene nadolazeće božićne blagdane.

U ime domaćina na lijepom programu nakraju je zahvalio ravnatelj Joso Šibalin koji, istaknuvši dobru prijateljsku suradnju s našim školama u Budimpešti i Pečuhu, izrazio je posebno zadovoljstvo što je među ostalima nastupila i nekolicina bivših učenika santovačke škole, na koje su ponosni.

Zahvalio je i ravnatelju pečuške škole, a u znak sjećanja na boravak pečuških gimnazijalaca uručio mu prigodni poklon. Druženje je nastavljeno zajedničkom večerom domaćina i gostiju.

Tekst i slika: S. B.

Santovo

Božićni program hrvatske škole

Učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, u petak, 19. prosinca, priredili su već tradicionalni Božićni program koji je upriličen u mjesnom domu kulture. Prigodnim recitacijama, pjesmama, igrokazima i pastirskom igrom pretežito na hrvatskom, a dijelom i na mađarskom jeziku, oduševili su velik broj okupljenih roditelja,

baka i djedova u prepunoj kinodvorani, koji su ih nagrađivali velikim pljeskom. Zahvalivši učenicima i njihovim nastavnicima na lijepom programu kojim su dočarali blagdanski ugođaj, svim sudionicima programa i okupljenima ravnatelj Joso Šibalin zaželio je čestit Božić i blagoslovljenu novu, 2009. godinu.

S. B.

Baja

Županijsko natjecanje u kazivanju stihova

U organizaciji Gradske knjižnice i Prosvjetnoga središta „Endre Ady”, u utorak, 9. prosinca, u Baji je održano već tradicionalno županijsko natjecanje u kazivanju stihova za učenike predmetne nastave hrvatskoga jezika. Kako nas je obavijestila referentica bajske ustanove za narodnosti i folklor Ildikó Harmat Koller, ove godine odazvalo se 35 učenika nižih i viših razreda iz Baje (s Vancage i Dolnjaka), Aljmaša, Čavolja, Dušnoka, Gare i Kačmara. Natjecanje je proteklo u dobrom raspoloženju, a sudionici su se natjecali posebno u kategoriji nižih i viših razreda. Za vrijeme stanke, dok je stručni ocjenjivački sud zasjedao, sudionici su u predvorju pogošćeni pecivom, kolačima i sokovima, a mogli su se i igrati. Natjecanje je i ove godine uveličala konzul gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, ujedno predsjednica

stručnog ocjenjivačkog suda u kome su još bili lektorica hrvatskoga jezika Iva Bezinović i profesor dr. Živko Gorjanac, voditelj hrvatskog odjela Instituta za narodnosne i strane jezike pri Visokoj školi „József Eötvös” u Baji. Svi su učenici dobili spomenice, a najuspješniji nagrađeni su lijepim knjigama, uz potporu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu.

Prema odluci ocjenjivačkog suda postignuti su ovi rezultati.

U kategoriji nižih razreda: 1. Marijana Büksi, 2. Reka Bednarik, Tamara Tot (sve iz Baje), Kristijan Hamza i István Valentin Szvorény (oboje iz Kačmara).

U kategoriji viših razreda: 1. Emese Csordás, 2. Aleta Mohai, 3. David Kamenik (svi iz Baje), Evelin Jakab (Gara) i Žanet Marić (Baja).

S. B.

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić iz Fičehaza

Sto godina starki

Simbol mladenaštva, a katkad i mladenačkog bunta, popularne tenisice proizvođača Converse, slave svoju stotu obljetnicu. Ni nakon toliko godina postojanja ne jenjava njihova popularnost, štoviše, danas gotovo da nema tinejdžera koji nema bar jedan par, a školskim hodnicima se umjesto u papučama hoda upravo u – starkama. Daleke 1908. godine Marquis M. Converse, vlasnik tvornice obuće u Americi, počeo je proizvoditi muške, ženske i dječje cipele s gumenim potplatom. Dvije godine poslije proizvodio je već četiri tisuće pari dnevno, no trebalo je još pet godina da se ta obuća probije na sportsko tržište. Tenisice Converse All Star proslavio je košarkaš Charles H. Chuck Taylor, koji je 1923. godine postao njihovim promicateljem. Time je postao prvi košarkaš i športaš uopće koji je svojim imenom „zaštito” i učinio prepoznatljivom neku modnu marku. Život je posvetio promidžbi košarke diljem SAD-a, noseći uvijek – starke. Košarkaška momčad SAD-a svoje prvo zlato osvojila je upravo u starkama. Amerikanci pak u svojem slengu starke zovu – „chucks”. Tijekom obuke u 2. svjetskom ratu, svi su američki vojnici nosili starke, a Converse je počeo proizvoditi i čizme, jakne, zaštitna odijela i druge potrepštine za pilote i vojnike. Tenisice Converse All Star proizvodile su se u crno-bijeloj kombinaciji, a nakon rata, kada se pozornost javnosti opet okrenula športu, košarkaši su zatražili od Conversea da proizvede tenisice i u nekim drugim bojama. Promicatelj starki uskoro poslije toga postaje James Dean, a u novije doba Kurt Cobain. Prije pet godina Converse kupuje tvrtka Nike koja ih mijenja te proširuje asortiman boja i uzoraka. Danas su starke neizostavan dio života urbane mladeži i nisu samo obuća, nego i životni stil.

Baja

Obilježen Dan manjina

U organizaciji Bačko-kiškunske županijske samouprave odnosno županijskog Doma manjina u Baji, u četvrtak, 18. prosinca, u Baji je priređena svečanost u povodu Dana manjina te 15. obljetnice donošenja Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine, koja je za predstavnike manjinskih samouprava, udruga i ustanova upriličena u Njemačkome prosvjetnom središtu u Baji. Nakon pozdravnih riječi županijske referentice za manjine Ildikó Baranji Ágfalvi i dopredsjednika županijske Skupštine Sándora Rauscha, održan je prigodni kulturni program pet županijskih manjina. Uz ostale u programu su nastupili Pjevački zbor Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma te solistica Darinka Orčik iz Santova u pratnji Orkestra «Bačka» iz Gare, koji su ove godine zastupali županijsku hrvatsku zajednicu.

Prela i balovi u Bačkoj 2009.

10. siječnja

Bunjevačko prelo u Baškutu, dvorana za priredbe, 19 sati. Prigodni program: KUD „Tanac“. Goste zabavlja *Orkestar „Orašje“* Vršenđa, Mohač

17. siječnja

Bunjevačko prelo u Čavolju, dom kulture, 19 sati. Prigodni program članova bunjevačke folklorne skupine. Goste zabavlja *TS „Bačka“* iz Gare

31. siječnja

Veliko prelo bačkih Hrvata (Bunjevaca, Raca i Šokaca) u Baji, Njemačko prosvjetno središte, 19 sati. Prigodni program. Gosti: *Najbolji hrvatski tamburaši*. Goste zabavljaju: *Orkestar „Čabar“* Baja, *Orkestar „Vizin“* Pečuh.

U spomen

Živko Mandić Mišetin (1926–2008)

Dana 16. prosinca 2008. godine tužno su odjeknula zvona rimokatoličke župe u Santovu. Saznali smo jako žalosnu vijest. U svojoj 83. godini života umro je Živko Mandić (Mišetin, Čika-Perin). Preminuo

je i zadnji unuk čika-Pere Mandića. Šokačkohrvatsku zajednicu zadesio je težak gubitak. Izgubila je najčvršćega korjenika svoje skupine.

Rodio se 5. listopada 1926. godine u Santovu u šokačkoj seljačkoj obitelji. U vrijeme kada su još šokačke obitelji bile jedinstvene i vrlo čvrste. U njima se govorilo isključivo na materinskom jeziku. Tada je još velika dika bila Šokcem se zvati. Odgoj je dobio u takvoj sredini.

Školu je završio u svom rodnome mjestu. Još kao dijete zavolio je nogomet. Imao je i darovitost za to. Već u svojoj 15. godini postao je stalni član seoske nogometne momčadi. Igrao je u navalnom redu kao desno krilo i postao legenda nogometa u Santovu. Imao je više poziva u veće klubove. Sve te mogućnosti je odbio jer nije htio napustiti rodno selo i svoje roditelje. Svjestan je bio da će u tuđini izgubiti dostojanstvo svoga porijekla.

I kao mladić aktivno je sudjelovao u kulturnom životu šokačke zajednice. U to vrijeme bio je običaj da se povodom Božića i Uskrsa uvijek prikazuje kazališni komad. Igrakazi su bili većinom iz pučkog života. Većinom je igrao komične uloge.

Bio je skroman i jednostavan čovjek, a volio se i pošaliti. Znao je i mnogo šaljivih anegdota iz seljačkog života. Životni putokaz mu je bila izreka: „Čistu krv svoju očuvaj, tuđinom se ne mišaj“. Tako je 1949. stupio u brak s pravom Šokicom. U sretnom braku rodilo im se dvije kćeri. Odgajali su ih po tradicijama, u duhu šokačke materinske „riči“. Obje su kćerke stekle pedagošku naobrazbu i rade u našim ustanovama.

Dugo godina je bio crkveni općinar, i ustrajno branio šokačke interese.

Živio je kod roditelja i bavio se ratarstvom. S kolektivizacijom postao je član zemljoradničke zadruge. Tu je stekao zanat zidara i do mirovine radio u zanatu.

U mirovini bračni život nije im bio bezbrižno dugotrajan. Supruga je oboljela i 1995. godine ga napustila. Ostao je usamljen. Krajem tjedna posjećivala su ga djeca i to mu je donekle ublažilo samoću. U zadnjim godi-

nama utjehu i radost donijela mu je unuka, koju je već odavno čekao. Mnogo se igrao s njom i dani su mu postali vedri i sretni. Da mu ublažim samoću, i ja sam ga posjećivao. Tim prilikama s nostalgijom smo dočarali zajednički provedene mladalačke dane. Rađale su se šaljive anegdote. Sjećanje na lijepe uspomene koje smo stekli prilikom posjeta bačvanskim naseljima s kazališnim predstavama. Druženje je teklo uvijek u veselom ritmu.

Kod zadnjeg posjeta se već mnogo promijenilo. Obuzela ga je melankolija. Izgubio je nadu za život. Osjećao se slabim, potpuno je bio razočaran. Pokušavao sam ga tješiti, ali sve je bilo uzaludno. Na rastanku mi reče: „Možda mi sad videš posljednji put živoga.“

Nakon nekoliko dana dospio je u bolnicu. Tada sam ga opet posjetio. U bolničkoj postelji suočio sam se s čovjekom koji je fizički slomljen, a umno još bistar. Razgovori su tekli malo teže nego prije. Na životnom putu bilo je uspjeha, neuspjeha, ali s dostignućem je zadovoljan. Od uspjeha najviše ga raduje da je očuvao obitelj od asimilacije. Želja mu je da i potomci to čine. Tada neće nestati naša mila šokačka grana. Zato će ostati uzor sljedećem naraštaju. Oproštaj je bio: Zbogom! Do sljedećeg viđenja. Nažalost, to se nije ostvarilo, jer Živkovo srce prestalo je kućati. Iako je bio skroman čovjek, mnogo je učinio za opstanak naše zajednice. Hvala mu za sve ovo. Njegov lik ostat će znanavijek uspomena.

Posljednji ispraćaj bio je u petak, 19. prosinca, na santovačkom groblju. Na sahrani se okupilo mnoštvo ljudi. Tu je bila brojna rodbina, mnogi prijatelji, znanci i poštovatelji. Kovčeg mu je stavljen u raku pokraj svoje voljene supruge. Sada ponovno uživaju zajednički miran san. Neka mu je laka zemlja zavičaja, a tijelo neka mu pokriva snažno. Zbogom! Počivaj u miru.

Volio si i očuvao svoje

*Potomcima uzor si ostao,
Ime će Ti časno spominjati,
I kod groba suze proljevati.
Neka Bog da u raci miran stan,
A dušu primi u nebeski raj.*

Tvoj prijatelj
Joza Žužić

U Keresturu uvijek živo

Tamburanje za sve naraštaje

Vrlo je lijep primjer suradnje, što se ispoljilo pri otvaranju izložbe tkalačkih radova u Keresturu, kojoj su sudjelovali djelatnici raznih ustanova, predstavnici raznih naraštaja. Možda je u tome pomoglo i preustrojstvo obrazovnih i kulturnih ustanova u osnovno obrazovno središte pod koje spada dječji vrtić, osnovna škola, dom kulture i knjižnica. Erzsébet Sánta, voditeljica doma kulture, i Anica Kovač, ravnateljica osnovne škole, odlično usklađuju programe, dopunjuju jedni druge. Programi namijenjeni svim naraštajima većinom se ostvaruju u domu kulture i nude raznovrsne aktivnosti.

Lani je započela poduka sviranja na tamburici, što se nastavljalo i ove godine. Manjinska se samouprava pobrinula da se osiguraju glazbala, novcem dobivenim preko natječaja kupljene su bisernice i brač. Zanimljivo je da u malom sastavu ima umirovljenika, osnovnoškolaca, i odraslih, podučava ih Sumartonac Žolt Trojko, učitelj glazbene umjetnosti.

Na istome mjestu pokrenut je i tečaj hrvatskoga jezika, koji vodi nastavnica hrvatskoga jezika Erika Rac. Pohađaju ga većinom srednjoškolci.

Od jeseni su zainteresirani mogli učiti i tkanje, što je podučavala učiteljica Klara Kos. Izrađeni su vrlo lijepi radovi: sagovi, torbice,

jastuci, lutke, stolnjaci, od kojih je priredena izložba pred kraj jeseni. Izložbu je uredila gđa Kos, a otvorila je Anita Zsovar, poznata umjetnica pučke umjetnosti. Umjetnosti su povezane, pa je izložbu pratila i pučka glazbena umjetnost. Pri otvaranju izložbe ženski pjevački zbor zabavljao je okupljene pomurskim hrvatskim pjesmama, a plesna skupina osnovne škole iznenadila je svakoga međimurskim plesovima, pod vodstvom učiteljice Henriete Novak.

U radionici doma kulture zainteresirani mogu naučiti izraditi aranžmane od komušine, slikati na svilu i staklo.

Rad ustanove mnogo potpomažu članovi pjevačkoga zbora, nema priredbe za koju oni ne bi pekli neko domaće tradicionalno jelo.

Za katoličkih blagdana povedu mještane na zajedničke molitve, prilikom došašća svakog vikenda se okupe, pjevaju božićne pjesme, mole se.

Pjevački zbor pomaže i u skupljanju starih pjesmama, obrađuje razne starodrevne običaje, koje prikazuje prigodom raznih priredaba, tako ih i mladi naraštaji upoznaju.

Za Božić se svi pripremaju skupa, priredit će božićni sajam i Seoski Božić kojemu će sudjelovati svi naraštaji, od polaznika vrtića do umirovljenika.

beta

Izložba tkalačke radionice

Plesači škole nastupaju na izložbi

PEČUH – U pečuškome Hrvatskom kazalištu u tijeku su probe na novoj lutkarskoj predstavi čija se premijera očekuje 23. siječnja. Radi se o poznatoj priči Patkica Blatkica koju režira Petar Šurkalović, ravnatelj mostarskoga Lutkarskog kazališta, s kojim Hrvatsko kazalište ostvaruje već dugogodišnju suradnju. Tako je Šurkalović već režirao za pečuško Hrvatsko kazalište lutkarsku predstavu Zlatna ribica, čija je premijera bila u siječnju 2007. godine. Inače, napomenimo kako je istoimenu predstavu Šurkalović 1996. godine režirao i za potrebe svoje kazališne kuće, te kako pečušku izvedbu priprema uz pomoć Ive Grišnika, Erike Žarac, Eve Polgar i Slavena Vidakovića.

BARČA – U organizaciji Hrvatske samouprave, u Barči se 24. veljače priređuje tradicionalni Hrvatski bal.

Narodnosna večer u budimpeštanskom XV. okrugu

U suorganizaciji i uz materijalnu potporu mjesne samouprave XV. okruga, te osam tamošnjih manjinskih samouprava, u petak, 12. prosinca, s početkom u 18 sati, u dvorani glazbene ustanove i knjižnice „Jenő Hubay” priredena je već tradicionalna predbožićna Narodnosna večer. Brojne goste pozdravila je voditeljica večernjeg programa, glumica, ravnateljica bugarskoga Malkog teatra Gabriela Hadžikostova. Tijekom kulturnog programa na prostranoj i ukusno okićenoj kazališnoj sceni s božićnim borom i adventskim svijećama, zaredom su se predstavljali zastupnici manjinskih samouprava. Našu, hrvatsku, ovoga je puta zastupao tukuljski orkestar „Kolo” Ladislava Halasa, koji je osnovan davne 1977. i poznat je diljem Mađarske, a gostovao je u Austriji, Slovačkoj, Turskoj, Francuskoj Španjolskoj i Portugalu. Tijekom njihova nastupa gledatelji su uživali u tradicionalnome hrvatskom kolu, te milozvučnim dalmatinskim pjesmama: Eto, pletem mrižu svoju, Da mi je s tobom poći, Mare, a zatim u sviti raznolikih hrvatskih plesnih melodija. Izbor božićnih pjesama bio je ne samo namjenski prilagođen nego i izveden na visokoj umjetničkoj razini „a capella”, pjevanja bez glazbene pratnje Uršule Kuzme: Radujte se, narodi, Na zemlji je mir, i Kao Marija.

Potom, uz glazbu bugarskog sastava, slijedio je raskošni domjenak s obiljem narodnosnih jela i pića. Hrvatska manjinska samouprava pripremila je svoje specijalitete, pogačice, razne bureke koje je poslužio Srećko Pavlović i njegova supruga Ibolya Vakula.

M. Dekić

VARAŽDIN – Mađar Zsolt Benedek pobjednik je 31. novogodišnje utrke Varaždina 2009, koja se u prvim minutama nove godine trčala ulicama Varaždina. Mađar je dionicu dugu šest kilometara pretrčao za 19 minuta i 13 sekundi, ponovivši na taj način lanjski uspjeh kada je također slavio u Varaždinu. „Volim trčati ovu specifičnu utrku jer ovakve novogodišnje utrke nema nigdje na svijetu. Premda je bilo jako hladno, uspio sam nametnuti tempo kojim sam slomio protivnike”, rekao je nakon utrke Benedek. Drugo mjesto osvojio je Zoran Žilić iz Zagreb Ulixa, istrčavši utrku za 19:40 minuta, a treće mjesto pripalo je Etiopljaninu Erkolu Ashenafi, koji je šest kilometara pretrčao za 19:48 minuta. Kod žena najbolja je bila domaća atletičarka Valentina Belović. Ukupno je nastupilo 70 trkača i 15 trkačica. Osim hrvatskih, sudjelovali su i trkači i trkačice iz Mađarske, Slovenije, SAD-a, Etiopije i Austrije.

(Hina)

ZAGREB – Na svečanosti Velikog dana hrvatskoga sporta u organizaciji HOO-a, u zagrebačkome Hrvatskom narodnom kazalištu dodijeljene su nagrade ovogodišnjim laureatima, uz prisjećanje na najveće trenutke hrvatskoga športa u 2008. Blanka Vlašić i Filip Ude (na slici), ženska stolnoteniska i muška rukometna reprezentacija dobitnici su nagrada HOO-a za 2008.

(Foto: Cropix/Marko Mišević)

KUKINJ – U organizaciji tamošnjih Hrvata te mjesne i hrvatske manjinske samouprave, u Kukinju se 24. siječnja priređuje prijateljsko druženje, za pozvane goste, uz obilježavanje Svetoga Vinka, Vinkova, blagoslov vinograda i nastupajuće vinorodne godine.

Sličice iz Kašada

*Pavo Vrbanac
priča o povijesti
Kašada*

Zavičajna kuća u Kašadu

Seoska kronika pisala se do 1993. godine, a u zavičajnoj kući stanovao je djed Đuro koji je bio veoma visok i jak čovjek, težio je 140 kilograma, pričaju mi stariji Kašadci, volio je rakiju i vino, a bunar mu je bio hladnjak, njegova supruga, baba Janja, i on živjeli su veoma mirno i zadovoljno. Kažimo kako je 1958. godine Kašad imao 864 stanovnika i školu s osam razreda, a danas, 2009. godine, Kašad broji 346 stanovnika starije dobi. Prije deset godina tamo je živjelo 434 stanovnika. Načelnik je od 1998. godine Stipo Oršokić. U današnjem nadaleko poznatom restoranu Horváth, čiji je vlasnik Stipo Horvat, stanovao je čika Marko Horvat Franjin, kazuju mi Kašadci.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatska samouprava sela Kašada darovala je tamošnju djecu do 14. godine života prigodnim božićnim poklonima. Riječ je o 31 djetetu te dobi. Naša samouprava pomaže i nastavu hrvatskoga jezika koju pohađaju kašadska djeca u bremenskoj osnovnoj školi. Mjesna samouprava djeci snosi 100% troškova potrebnih udžbenika i sudjeluje s 50% u podmirivanju troškova prehrane. Zanimljivo je napomenuti kako najstarije malo dijete danas u Kašadu ima dvije godine, dakle nijedan učenik iz Kašada u sljedećih pet godina neće biti upisan u prvi razred osnovne škole. Bili smo u tom selu 28. studenog i saznali kako se upravo prije dva dana, dakle 26. studenog, rodio najmlađi Kašadac. Misu ondje služi petkom župnik iz Bremena.

Pišu nam čitatelji

„Priznajem da sam oduševljen i nazivom i sadržajem priloga Bogatstvo”

Prvo želim puno radosti, ljubavi, nade sveg obilje u novoj 2009. svim vašim čitateljima i vama. Hrvatski glasnik čitam na računalu i mogu reći, možda je meni sve ovo novo, ali je jako zanimljivo, bogato sadržajima i obuhvaća jako puno informacija. Čestitka uredništvu! Priznajem da sam oduševljen i nazivom i sadržajem priloga Bogatstvo, jest sve što smo kroz kulturni identitet sačuvali i predali generacijama. Iza nas jest naše bogatstvo.

Ponekad se čovjek mora približiti da bi uvidio koliko pozitivnog ima oko nas. Sve recesije i sve podjele ne mogu ugaziti naš duh i naše bogatstvo, to možemo učiniti samo mi sami.

Srdačan pozdrav iz Samobora
Ivan Šoić